

Laste väärkohtlemine peres

Sildid:

- [vägivald](#) [1]
- [alaealised](#) [2]

Lapsed võivad olla vägivaldses peres:

- otsesed ohvrid (neile suunatud vägivald);
- teiste pereliikmete vahelise vägivalla pealtnägijad või -kuuljad;
- võivad langeda kogemata ohvriks teisele isikule suunatud vägivalla korral;
- on haaratud teise isiku vastu suunatud vägivalda (nt laste kaudu teise vanemaga manipuleerimine).

Emotsionaalne väärkohtlemine on emotsionaalse pingeseisundi tekitamine lapsele, mis võib põhjustada raskeid või pöördumatuid kahjustusi lapse emotsionaalsele arengule. Emotsionaalne väärkohtlemine lapse kohtlemine väärtusetu, ebaadekvaatse, mittearmastatu ja -vajatuna.

Siia alla kuuluvad järgmised käitumisliigid:

- Hirmutamine, ähvardamine;
- Karjumine;
- Sõimamine;
- Solvamine;
- Mõnitamine;
- Halvustavate nimedega kutsumine;
- Terroriseerimine;
- Manipuleerimine;
- “Keeldudega kauplemine”;
- Tusatsemine;
- Lapse isoleerimine normaalsest sotsiaalsest suhtlemisest.

Füüsiline väärkohtlemine on vanema või hoidja tahtlik, mitteõnnetuslik füüsilise jõu kasutamine lapse suhtes, mis võib vigastada last. Füüsiline väärkohtlemine võib põhjustada lapsele kergemaid, raskemaid või isegi eluohtlikke füüsilisi ja ka psühholoogilisi kahjustusi. Füüsilise väärkohtlemisega seotud tegevused on järgmised:

- Tõukamine, lükkamine;
- Näpistamine, küünistamine;
- Väänamine, pigistamine;
- Raputamine (vt ka raputatud lapse sündroom allpool);
- Millegagi viskamine;
- Juustest sikutamine, tirimine;
- Löömine käe, jala või esemega;
- Peksmine;
- Põletamine;
- Lämmatamine, kägistamine;
- Uputamine
- Relva kasutamine lapse vastu.

Seksuaalne väärkohtlemine on lapse kaasamine seksuaalsesse tegevusse, mille sisust ta ei saa täielikult aru, millele ta ei ole võimeline andma adekvaatset nõusolekut ning mis astub üle seadustest või ühiskonna sotsiaalsetest normidest. Seksuaalne vägivald lapse vastu on võimu, seksuaalsete või muude vajaduste rahuldamise eesmärgil toime pandud seksuaalse sisuga kontaktne või mittekontaktne tegevus täiskasvanu või teise lapse poolt, kes vanuse või arengutaseme poolest on vastutus-, usaldus- või võimusuhetes lapsega.

Lapse hooletussejätmine on vanema või hooldaja kohustuste mittetäitmine lapse füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu eest hoolitsemisel ning mis võib kahjustada lapse eakohast arengut ning vaimset ja füüsilist tervist.

Hooletussejätmise liigid:

- Füüsiline hooletussejätmine (ebarahuldav hoolitsemine lapse esmaste vajaduste eest, haigestumise, vigastuste, või puude korral);
- Emotsionaalne ja vaimne hooletussejätmine (ükskõiksus lapse emotsionaalsete vajaduste rahuldamise suhtes, lapse vaimse tervise või arengu probleemidele mitte reageerimine);
- Järelvalvetus (ebaadekvaatne järelvalve kodus ja väljaspool kodu, ei tunta huvi lapse tegevuse vastu, majapidamises olevate riskide eiramine ja lapsele ohutuse mittetagamine);
- Hariduslik hooletussejätmine (vanema tegevusetus või mittehoolimine lapse hariduse omandamisel).

Lapse kehaline karistamine on vägivalda vorm, mida määratletakse kui karistust füüsilise jõu kasutamisega ning mille eesmärk on tekitada valu või ebamugavust lapsele (isegi kergemat laadi).

Teiste pereliikmete vahelise vägivalda pealt nägemine või kuulmine on samamoodi last kahjustav kui otsene vägivald lapse suhtes, seega tuleb pidada perevägivalda tunnistajaks olemist ka lapse väärkohtlemiseks. Vanemad arvavad sageli, et kui lapsed ei kuule ega näe toimunut, siis nad vägivaldast teada ei saa ja see neid ei mõjuta. Tegelikult on nii, et mitte üksnes vägivaldajuhtumi juures olemine või kõrvalt toast kuulmine ei mõju lapsele halvasti, vaid ka vigastustega ja muserdatud vanemate nägemine ning pingelise õhkkonna tajumine kodus. Seega võib välja tuua järgmised perevägivalda toimumise tunnistajaks olemise viisid:

- Perevägivalda vahetu kuulmine;
- Perevägivalda vahetu nägemine;
- Hiljem vägivaldajuhtumi tagajärgede nägemine (nt lõhutud asjad, vigastustega ja/või emotsionaalselt häiritud vanem/pereliige, üksteist vältivad vägivalda osapooled);

Paraku kalduvad vägivaldses peres vägivaldlatseja (aga ka ohver) lapsi ära kasutama nn vahendajatena (nt sõnumi edastamine), „spioonidena“ (teise vanema tegevuse jälgimine) või siis loovad „alliansi“ lapsega teise vanema vastu. Sageli vanemad ei seleta lapsele, miks vägivald toimus või mida see tähendab. Vanemad loodavad lapsi säästa, kui neid asjasse ei pühendata. Ent lastele mitterääkimisel on ka omad miinused. Lapsed võivad hakata seostama vägivalda endaga ning tunda end toimunud süüdi või vastutavana. Samuti võivad nad võtta omaks vägivaldse käitumismustri, seda eriti siis, kui keegi otseselt vägivalda kasutamist ei tauni.

Raputatud lapse sündroom on väikelapse (imiku) füüsilise väärkohtlemise vorm, mille käigus lapse vanem või hooldaja raputab last tugevalt. Lapse raputamine võib

põhjustada lapsele tõsiseid tagajärgi, sh mälu-, kõne-, käitumis- ja õppimishäired, alaarengut, pimedaks või kurdiks jäämist või isegi surma.

Põhjused: lapse nutt, rahutu magamine; protest potil käimise vastu, sage mähkmete märgamine; sagedased haigused; lapse isutus, toiduga mängimine; hooldaja toimetulematus stressi ja vihaga.

Raputatud lapse sündroomi märgid:

- Uimasus, letargia;
- Oksendamine;
- Ajukahjustused;
- Verevalumid;
- Ajuveresoonte venitused ja rebenemised, verejooksud.

Allikas URL: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/perevagivald/laste-vaarkohtlemine-peres>

Lingid:

[1] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/vagivald>

[2] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/alaealised>